

Bruselj, 18.11.2013
COM(2013) 791 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o izvajanju Evropskega energetskega programa za oživitev

{SWD(2013) 457 final}
{SWD(2013) 458 final}

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o izvajanju Evropskega energetskega programa za oživitvev

I NAPREDEK PRI IZVAJANJU PROGRAMA

Evropski energetski program za oživitvev (EEPO)¹ zagotavlja finančno podporo izbranim najpomembnejšim strateškim projektom na treh področjih energetskega sektorja: plinske in elektroenergetske povezave, energija iz vetrnih elektrarn na morju ter zajemanje in shranjevanje ogljikovega dioksida. Program s sofinanciranjem teh projektov pomaga Evropski uniji, da napreduje pri doseganju svojih ciljev na področju energetske in podnebne politike: zanesljive in bolj raznolike oskrbe z energijo, dokončnega oblikovanja in nemotenega delovanja notranjega trga z energijo ter zmanjšanja emisij toplogrednih plinov.

Večina razpoložljivega proračuna je bila dodeljena 59 nosilec projektov in 61 projektom v naslednjih podprogramih: plinska infrastruktura (1 363 milijonov EUR), elektroenergetska infrastruktura (904 milijoni EUR), energija iz vetrnih elektrarn na morju (565 milijonov EUR) ter zajemanje in shranjevanje ogljikovega dioksida (1 000 milijonov EUR). Do konca leta 2010 so bili izdani sklepi o finančni pomoči in sklenjene pogodbe o finančni pomoči v skupni vrednosti 3 833 milijonov EUR, kar je 96,3 % celotnega proračuna programa EEPO. Znesek 146,3 milijona EUR, ki ga ni bilo mogoče razporediti za projekte v teh sektorjih do roka 31. decembra 2010, je bil prenesen na nov finančni instrument, tj. Evropski sklad za energetske učinkovitost², osredotočen na vlaganje v energetske učinkovitost in obnovljive vire energije.

Od lanskega poročila (COM (2012) 445 final) izvajanje programa EEPO še naprej napreduje. Veliko projektov je zdaj zaključenih, drugi pa dobro napredujejo in bodo kmalu začeli delovati. V tem poročilu so predstavljeni kvalitativni podatki o stanju od zadnjega poročila (avgust 2012) ter podatki v zvezi s plačili in sprostitevami od začetka programa do junija 2013. Poročilo vsebuje tudi pregled trenutnega stanja in vmesnega ocenjevanja Evropskega sklada za energetske učinkovitost (glej delovni dokument služb Komisije).

(1) Zgodbe o uspehu

Plinske in elektroenergetske infrastrukture

Z vidika energetske politike je program uspel izboljšati način, na katerega delujeta notranja trga s plinom in električno energijo: prispeva k večji povezovalni zmogljivosti ter boljšemu povezovanju med zahodnimi in vzhodnimi deli Unije. V okviru programa se nekatere države članice, zlasti baltske države in države na Pirenejskem polotoku, približujejo ciljni 10-odstotni elektroenergetski povezanosti. V obrobni državi članici ter v srednji in vzhodni Evropi je ustvaril dodatne zmogljivosti skladiščenja. Prispeval je k izgradnji dvosmernega plinovodnega omrežja v Evropi in k izpolnitvi pravila N-1 infrastrukturnega standarda, kot zahteva uredba o zanesljivosti oskrbe³.

Projekti za pretok plina v obratni smeri v srednji in vzhodni Evropi so v polnem teku in so preprečili krizo oskrbe s plinom med hladnim obdobjem februarja 2012.

¹ Uredba (ES) št. 663/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o vzpostavitvi programa za podporo oživitvi gospodarstva z dodelitvijo finančne pomoči Skupnosti energetskega projekta. UL L 200, 31.7.2009, str. 39.

² Uredba (ES) št. 1233/2010 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. decembra 2010 o spremembah Uredbe (ES) št. 663/2009, UL L 346, 30.12.2010, str. 5.

³ Uredba (ES) št. 994/2010 z dne 20. oktobra 2010, UL 295, 12.11.2010.

Nadgradnja plinskih in elektroenergetskih povezav je prispevala k povezovanju notranjega trga. Najizrazitejši primeri so: plinske povezave na koridorju Afrika–Španija–Francija, električne povezave med Portugalsko in Španijo, ki prispevajo k razvoju delovanja trga z električno energijo na Pirenejskem polotoku, električna povezava med Združenim kraljestvom (Deeside) in Republiko Irsko (Meath) za ustanovitev regionalnega trga med Združenim kraljestvom in Irsko ter električne povezave v baltski regiji in njihova vključitev na trg Nordpool.

Energija iz vetrnih elektrarn na morju

S podporo programa EEPO dobavi in namestitvi inovativnih konstrukcij za temelje ter generatorjev z vetrnimi turbinami se je zagotovila uresničitev prvih velikih (400 MW) vetrnih elektrarn na morju (več kot 100 km od kopnega) in v globokih vodah (več kot 40 m globoko). Denar iz programa EEPO je vsekakor veliko pripomogel k temu, da so bila za izbrane projekte na nemškem in belgijskem območju Severnega morja od bančnih konzorcijev pridobljena posojila, potrebna za finančno zaprtje. Postopek iz programa EEPO za vetrno elektrarno na morju Thorntonbank v Belgiji je bil zaključen septembra 2011, prva električna energija iz vetrnih elektrarn na morju, proizvedena s pomočjo infrastrukture, katere postavitve je bila sofinancirana iz programa EEPO, pa je bila dana v nemško omrežje že jeseni 2010.

Na področju povezovanja omrežja za električno energijo iz vetrnih elektrarn na morju je bilo sofinanciranje iz programa EEPO bistveno za končno naložbeno odločitev v zvezi s projektom združenega omrežja „Kriegers Flak“ v Baltskem morju. Ta vodilni projekt je prva povezava na morju, ki se uporablja kot povezava med vetrnimi elektrarnami na morju in kot čezmejni povezovalni vod. Pri projektu se bo uporabljala inovativna oprema HVDC VSC (visokonapetostni enosmerni tok - napetostni pretvorniki), sam projekt pa je prvi temelj modularnega razvoja omrežja na morju.

Splošneje je podrobno analizo učinkov programa EEPO zagotovilo neodvisno vmesno ocenjevanje⁴, izvedeno v letu 2011. Zdi se, da program že pomembno vpliva na realno gospodarstvo, s tem ko je sprožil gradbena dela ter nabavo opreme in polizdelkov.

Več projektov je že bilo zaključenih, mnogi drugi še potekajo, ob tem pa, kot je opisano v naslednjih poglavjih, v nekaterih primerih izvajanje projektov ostaja izziv in napreduje počasneje, kot je bilo prvotno načrtovano. Gospodarski okvir se je izkazal za posebej velik izziv za podprogram zajemanja in shranjevanja CO₂.

(2) PRIDOBLENE IZKUŠNJE

Program EEPO je prvi primer obsežne podpore proračuna EU za energetski sektor, ki se je upravljala prek neposrednih finančnih pomoči za podjetja.

Kljub doseženemu napredku pa je sektor naletel na nekaj strukturnih ovir pri izvajanju.

Vključevanje energije iz vetrnih elektrarn na morju v omrežje je bilo delno uspešno kljub nekaj tehničnim težavam, ki jih energetska podjetja še niso rešila. Na splošno države članice niso bile dovolj proaktivne pri uspešnem izvajanju programa EEPO. Nezadostno sodelovanje med nacionalnimi regulativnimi organi lahko v nekaterih primerih za nosilce projekta ustvari veliko negotovost pri poslovnem modelu. Ta vidik je zlasti pomemben za nekatere nove projekte pridobivanja energije iz vetrnih elektrarn na morju.

Skupna težava vseh treh podprogramov so zapleteni in dolgotrajni postopki pridobivanja dovoljenj. Te težave in pridobljene izkušnje pri izvajanju programa EEPO je Komisija upoštevala pri oblikovanju nove Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o smernicah za

⁴ http://ec.europa.eu/energy/evaluations/doc/2011_eepr_mid_term_evaluation.pdf.

vseevropsko energetska infrastrukturo (EU) št. 347 z dne 17. aprila 2013⁵. Uredba vsebuje določbe za pospešitev postopkov za izdajanje dovoljenj, določitev triinpolletnega roka za sklep o izdaji dovoljenja ter povečanje preglednosti in sodelovanja javnosti. Predvideva tudi ukrepe za razvoj regulativnih spodbudnih ukrepov in dopušča finančno pomoč, če je to potrebno.

Poleg tega so na težave naleteli tudi infrastrukturni projekti, in sicer pri dostopanju do dolgoročnega financiranja pod konkurenčnimi pogoji. To ostaja pomembno vprašanje. Predlog Komisije o vzpostavitvi instrumenta za povezovanje Evrope⁶, sklada za medsektorsko infrastrukturo, je namenjen zagotavljanju pomoči projektom pri pripravi potrebnega finančnega paketa in pri začetku koriščenja paketa. Vrzeli v gospodarski sposobnosti projektov evropskega pomena bo zapolnila finančna pomoč instrumenta za povezovanje Evrope. Poleg tega bi finančni instrumenti v okviru instrumenta za povezovanje Evrope morali pomagati nosilcem projektov pri dostopanju do potrebnega dolgoročnega financiranja za njihove projekte s privabljanjem novih razredov vlagateljev (pokojninskih in zavarovalnih skladov) in blaženjem nekaterih tveganj. Pobuda za projektne obveznice, ki je eden od finančnih instrumentov, predlaganih v okviru instrumenta za povezovanje Evrope, je v pilotni fazi že na voljo nosilcem projektov, in sicer z uporabo proračunskih sredstev, ki so na voljo v okviru proračuna 2007–2013. Prva projektna obveznica je bila izdana julija 2013 ob podpori Evropske investicijske banke, ki je pri tej pobudi družabnica Komisije, nadaljnje dejavnosti pa se pričakujejo pozneje v letu 2013.

Financiranje iz programa EEPO je projektom za zajemanje in shranjevanje CO₂ (CCS) omogočilo hiter začetek, tako kot je bilo predvideno. Vendar, kot je bilo znano že na začetku programa, financiranje iz programa EEPO ni bilo nikoli namenjeno za pokritje vseh zelo visokih operativnih stroškov in stroškov naložb projektov zajemanja in shranjevanja CO₂. Zaradi nizke cene emisijskih kuponov v sklopu sistema za trgovanje z emisijami kratkoročno in srednjeročno poslovanje na področju zajemanja in shranjevanja CO₂ ni privlačno. Poleg tega zaradi sedanjega gospodarskega okvira projekti težje dostopajo do potrebnega dodatnega financiranja. Zato se podprogram zajemanja in shranjevanja CO₂ sooča z velikimi negotovostmi, ki ogrožajo njegovo uspešno izvajanje.

Medsebojna izmenjava znanja o zajemanju in shranjevanju CO₂ je bistvena za uspeh tehnologije. V okviru programa zajemanja in shranjevanja CO₂ EEPO je bila ustanovljena mreža za projekte zajemanja in shranjevanja CO₂ za izmenjavo izkušenj in najboljših praks. Gre za prvo takšno mrežo za izmenjavo znanja na svetu, njeni člani (projekti zajemanja in shranjevanja CO₂ programa EEPO in projekt Sleipner na Norveškem) pa sodelujejo in sestavljajo skupna navodila za dobro prakso. Poleg tega je mreža objavila poročila o izkušnjah, pridobljenih pri projektih shranjevanja CO₂, vključevanju javnosti in pridobivanju dovoljenj.

V zvezi s prihodnostjo zajemanja in shranjevanja CO₂ (CCS) je Komisija 27. marca ((COM (2013) 180 final) sprejela sporočilo o zajemanju in shranjevanju CO₂ in ponovno potrdila naslednje: „Politika se mora nujno odzvati na glavni izziv, tj. spodbujanje investicij v CCS, da se preskusi, ali sta poznejša vzpostavitev in gradnja infrastrukture za CO₂ izvedljivi. Zato je prvi korak na tej poti zagotovitev uspešnih predstavitev projektov za CCS v Evropi na komercialni ravni, kar bi potrdilo tehnično in ekonomsko izvedljivost tehnologije CCS kot učinkovitega ukrepa za blažitev emisij toplogrednih plinov v elektroenergetskem in industrijskem sektorju.“

⁵ UL L 115, 25.4.2013, str. 39.

⁶ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta za povezovanje Evrope, COM(2011) 665.

Hkrati s sprejetjem sporočila o zajemanju in shranjevanju CO₂ je do 2. julija potekalo javno posvetovanje in prejetih je bilo več kot 150 odgovorov⁷. Komisija bo pozneje to jesen objavila povzetek odgovorov in posamezne prispevke na spletni strani javnega posvetovanja⁸.

(3) NASLEDNJI KORAKI ZA PROJEKTE

Poleg projektov, ki so že v celoti zaključeni, lahko preostale projekte razdelimo v dve glavni kategoriji: projekti, ki ustrezno napredujejo in pri katerih bi se morala finančna podpora nadaljevati, ter projekti, ki napredujejo nezadostno in jim bo Komisija prekinila podporo.

Za osem pomembnih infrastrukturnih projektov upravičenci niso mogli sprejeti končne naložbene odločitve ali projekta izvesti v skladu s prvotnim načrtom. Za projekt vozlišča HVDC se je nosilec projekta strinjal, da ga prekine. Za dva druga projekta (vetrna elektrarna na morju Aberdeen in gravitacijski temelji) se končna naložbena odločitev pričakuje v naslednjih 6 mesecih. Komisija za povezovalni vod Cobra Cable želi zagotoviti, da se bo končna naložbena odločitev sprejela do sredine leta 2016, pri čemer, če ne bo dobila ustreznih zagotovil, se lahko zgodi, da bo prekinila pogodbo o finančni pomoči.

Komisija zato lahko sprejme odločitve z namenom, da prekine finančno pomoč štirim plinskim projektom (povezovalni plinovod Turčija–Grčija–Italija (ITGI) Poseidon, Nabucco, Galsi in projekt za pretok v obratni smeri v Romuniji). Vendar pa prekinitve finančne pomoči ne vpliva na opredelitev plinskih projektov kot projektov skupnega interesa⁹ za Evropo v okviru izvajanja smernic za TEN-E infrastrukture.

Kar zadeva šest predstavitvenih projektov zajemanja in shranjevanja CO₂, bo postopek iz programa EEPB za enega od projektov dokončan oktobra 2013 (projekt Compostilla), 3 projekti so bili prekinjeni, preostala 2 pa verjetno ne bosta zaključena brez dodatnih in obširnih finančnih prizadevanj držav članic in/ali industrije.

Komisija je zadevna podjetja pisno uradno obvestila o postopku prekinitve.

Delovni dokument služb Komisije, ki spremlja to poročilo, opisuje stanje vsakega posameznega projekta.

Evropski sklad za energetske učinkovitost deluje od julija 2011. Posebno poročilo v okviru delovnega dokumenta služb Komisije o vmesni oceni je predstavljeno poleg tega poročila.

II SPLOŠNE RAZMERE

Konec leta 2012 je bilo 20 od 61 projektov v celoti tehnično zaključenih, upravičencem pa je bilo dejansko izplačanih 1 416 970 178,64 EUR (junij 2013).

Stopnja plačil ostaja nizka, vendar to potrjuje težave pri načrtovanju takšnih velikih in zapletenih projektov. Zapletenost tehnologij, ki se uporabljajo, zlasti za integriranje električne energije iz vetrnih elektrarn na morju v omrežje ter zajemanje in shranjevanje CO₂, težave javnih organov na vladni in regulativni ravni pri nujenju ustreznega regulativnega okvira, pomanjkanje odobravanja javnosti, pa tudi težave, povezane z okoljskimi vprašanji in javnim naročanjem skupaj tvorijo dodatne izzive za nosilce projektov. Poleg tega postopek izdaje dovoljenj tvori osnovo za mnoge zamude.

Iz nemškega projekta zajemanja in shranjevanja CO₂ je do sedaj bilo izterjanih 42 milijonov EUR neporabljenih sredstev. Za prekinjene elektroenergetske in plinske

⁷ http://ec.europa.eu/energy/coal/ccs_en.htm.

⁸ http://ec.europa.eu/energy/coal/ccs_en.htm.

⁹ Komisija je 14. oktobra 2013 z delegirano uredbo sprejela prvi seznam projektov skupnega interesa.

infrastrukturne projekte je bilo samodejno razveljavljenih 12 milijonov EUR. To delno pojasni dejstvo, da so končni stroški nižji od prvotno ocenjenih stroškov.

1. Plinska in elektroenergetska infrastruktura

– Infrastrukturni podprogram EEPO podpira 44 projektov s treh glavnih področij dejavnosti.

Projekte izvajajo sistemski operaterji prenosnih omrežij v posamezni državi članici ali nosilci projekta. Razporejenih je bilo 2 268 milijonov EUR, od katerih je bilo okoli 777 milijonov EUR, tj. 34,25 %, izplačanih upravičencem do junija 2013. Plačila so odvisna od trdne zaveze nosilcev projekta, da projekt izvedejo s sprejetjem končne naložbene odločitve.

Projekti pokrivajo tri področja:

– Projekti za plinsko infrastrukturo in skladiščenje: infrastrukturo za transport plina in trgovanje z njim je v EU treba izboljšati z vzpostavitvijo manjkajočih povezav med državami članicami. Večanje raznolikosti energetskih virov in poti v EU se mora nadaljevati, tudi za utekočinjen zemeljski plin (UZP).

– Projekti za pretok plina v obratni smeri: med plinsko krizo, do katere je prišlo leta 2009 med Rusijo in Ukrajino, je večina držav članic v srednji in vzhodni Evropi ostala brez plina, vendar ne zaradi pomanjkanja plina v Evropi, temveč zato, ker obstoječa infrastruktura ni bila ustrezno tehnično opremljena in dovolj zmogljiva, da bi bilo pretok plina mogoče preusmeriti z vzhodno–zahodne smeri na zahodno–vzhodno smer. Program EEPO je zagotovil podporo za obravnavo te težave in sedaj je v srednji in vzhodni Evropi infrastruktura za pretok plina v obratni smeri nameščena.

– Projekti elektroenergetske infrastrukture: vključevanje večjega deleža električne energije iz spremenljivih obnovljivih virov zahteva velike naložbe v novo infrastrukturo. Hkrati so zaradi slabe povezanosti s sosednjimi državami in notranjim trgom z energijo številne države članice še vedno „energetski otoki“.

1.1 Doseženi rezultati

Do zdaj je bilo zaključenih 19 od 44 projektov v primerjavi s 13 zaključenimi na začetku leta 2012. V **sektorju električne energije** so zaključeni 4 projekti. Preostalih 8 projektov dobro napreduje, za nekatere se pričakuje, da bodo zaključeni do leta 2014. V **plinskem sektorju** je zaključenih 15 projektov, 13 jih napreduje po načrtu. Večina projektov (10 od 15) za pretok v obratni smeri in povezovalnih projektov v srednji in vzhodni Evropi je zaključenih. Sredstva iz programa EEPO so pomagala, da se je zagotovilo financiranje projektov in da so začeli delovati brez zamud. Tako sta se izboljšali varnost in zanesljivost plinskega omrežja, povečali sta se dobava in raznolikost, problematična ozka grla pa so se odpravila.

Izpostavijo se lahko naslednji primeri: sredstva programa EEPO so zagotovila razvoj projekta razvoja odseka plinovoda Larrau, in sicer prek posodobitve španskih (kompresorska postaja Vilar de Arnedo, plinovod med krajem Yela in krajem Vilar de Arnedo) in francoskih omrežij (Bear Artery). Zanesljivost oskrbe v regiji in tržna konkurenca se bosta tako povečali in trg s plinom na Pirenejskem polotoku bo boljše povezan s samim evropskim trgom.

Dve elektroenergetski povezavi iz leta 2011 med Portugalsko in Španijo, v regijah Douro in Algarve, sta pomagali pri priključitvi na obnovljive vire energije. Sredstva iz programa EEPO so pomembno prispevala k posodobitvi in širjenju portugalskega omrežja, posledično pa so se povečale zmogljivosti izmenjave s Španijo.

Sredstva iz programa EEPO so bila v podporo tudi pri namestitvi prve elektroenergetske povezave med Irsko in Veliko Britanijo. S prispevanjem k povečanju zmogljivosti elektroenergetske povezave in možnostjo integriranja energije iz vetrnih elektrarn na morju je ta povezava povečala zanesljivost oskrbe in raznolikost virov energije za Irsko.

Trije projekti programa EEPO v baltski regiji imajo za cilj izboljšanje delovanja notranjega trga energije in zagotovitev enakosti konkurenčnih pogojev. Ko bodo zaključeni, bodo ti projekti občutno prispevali k povečanju zanesljivosti dobave, omogočanju trgovanja z električno energijo in zmanjšanju potreb regije po uvozu.

Vendar pa se kljub dobremu napredku štirje projekti v plinskem sektorju soočajo z velikimi zamudami, ki bi lahko povzročile njihovo prekinitvev.

– Potegovanje za vire plinskega polja Shah Deniz v zvezi s končno energetske potjo med **projektoma Nabucco in čezjadranski plinovod (TAP)** (nista v okviru programa EEPO) se je končalo, izbran pa je bil projekt TAP. Odločitev konzorcija Shah Deniz bo vplivala na finančno pomoč iz programa EEPO.

– Alžirska plinska družba je z odločitvijo z dne 18. Maja 2013 sklenila že tretjič odložiti odločitev o gradnji plinovoda med Alžirijo in Italijo (projekt Galsi). Ta projekt, ki se podpira tudi iz programa EEPO, zato občutno zamuja. Odobritve za gradnjo projekta po 5 letih postopkov še niso bile izdane, poslovni dogovori za dobavo plina pa še niso dokončani.

– Projekt ITGI Poseidon se sooča s težavami pri zagotovitvi virov plina, ki so potrebni za podprtje njegove gradnje.

– Projekt za pretok v obratni smeri v Romuniji, ki vključuje tudi povezovanje „tranzitnega“ plinskega sistema z nacionalnim plinskim sistemom, občutno zamuja. Vendar pa je projekt bistven za nadaljnji razvoj trga s plinom v Romuniji in v širši jugovzhodni evropski regiji.

Komisija je za vse te projekte, pri katerih so zamude vse večje, napredek pa je nezadosten, nosilcem projektov poslala pisma pred prekinitvijo.

1.2 Sklepne ugotovitve

Pri projektih elektroenergetske in plinske infrastrukture je bil dosežen bistven napredek. Velika večina projektov (40 od 44) je zaključena ali pa kažejo napredek. Za nekatere projekte so se podaljšali končni roki izvajanja (glej delovne dokumente služb Komisije).

Program EEPO z omogočanjem povezav med zahodnimi in vzhodnimi deli EU in povečanjem zanesljivosti oskrbe zadevnih držav in regij izboljšuje delovanje notranjega trga. Narejenih je bilo nekaj izjemnih korakov naprej: projekti za pretok plina v obratni smeri so v polnem teku in so preprečili krizo oskrbe s plinom med zadnjim hladnim obdobjem februarja 2012. Podprti projekti za oskrbo z električno energijo so močna spodbuda za vzpostavitev notranjega trga. Projekti električnega omrežja bodo prispevali k integriranju električne energije, proizvedene iz obnovljivih virov. Dokončanje infrastrukturnega sistema EU za oskrbo z električno energijo napreduje, kar je omogočila odprava ozkih grl in postopno povezovanje „energetskih otokov“, kot so tri baltske države, Pirenejski polotok, Irsko, Sicilija in Malta.

Predvideno je, da bo večina od 25 tekočih projektov zaključena med letoma 2013 in 2014, le nekaj pa bo zaključenih do leta 2017. Preostali projekti, ki se soočajo z resnimi težavami, se lahko prekinejo do konca leta 2013.

Če bi se predvidela zgodnja vključitev nacionalnih regulativnih organov in Agencije za koordinacijo energetskih regulatorjev, bi se dalo izogniti mnogim zamudam in težavam, ki se pojavljajo pri nekaterih projektih. To je izkušnja, ki jo je Komisija upoštevala pri postopku

ocenjevanja in prepoznavanja projektov skupnega interesa v okviru instrumenta za povezovanje Evrope.

2. Projekti pridobivanja energije iz vetrnih elektrarn na morju

Podprogram EEPO za energijo iz vetrnih elektrarn na morju sestavlja devet projektov z dveh glavnih področij dejavnosti:

- podpora obsežnim preskusom, proizvodnji in uporabi inovativnih turbin in konstrukcij za temelje na morju,
- podpora razvoju modularnih rešitev za integracijo velikih količin električne energije iz vetrnih elektrarn v omrežje.

Do finančne pomoči so upravičena podjetja za razvoj projektov, gradbena podjetja, proizvajalci energije iz obnovljivih virov in sistemski operaterji prenosnih omrežij. V sklopu programa EEPO je bilo razporejenih vseh 565 milijonov EUR, izplačila za vseh 9 projektov pa so konec junija 2013 znašala 204 milijonov EUR.

2.1 Doseženi rezultati

Od 9 projektov je bil 1 uspešno zaključen (**Thorntonbank**). Pri 3 ostalih projektih je napredek dober, njihove zaključitve pa se lahko pričakujejo v obdobju 2013–2014. Nekateri drugi projekti bi lahko trajali do leta 2016/2017 (gravitacijski temelji), oz. 2017/2018 (vetrna elektrarna na morju v kraju Aberdeen, povezovalni vod Kriegers Flak), oz. 2019 (povezovalni vod Cobra Cable) in bodo zahtevali skrbno spremljanje Komisije.

Pri projektu Cobla Cable (povezovalni vod med Dansko in Nizozemsko) se pojavljajo občutne zamude, družbeniki, danski in nizozemski sistemski operaterji prenosnih omrežij, pa še nimajo odobritve za potrebne naložbe od regulativnih organov niti dovoljenj za traso voda. Po prejetju pisma pred prekinitvijo od Komisije so družbeniki obnovili svoja prizadevanja in z regulativnimi organi sklenili dogovor o postopku, ki bi moral voditi v odobritev s strani regulativnih organov v aprilu 2014. Komisija sedaj od družbenikov pridobiva zagotovila o mejnikih, ki bi jih bilo treba doseči preden se dovoli sprejetje končne naložbene odločitve po koncu leta 2013.

Eden od projektov, vozlišče HVDC, se bo prekinil v dogovoru z upravičencem zaradi velikih zamud, ki se še povečujejo, in močno spremenjenega in zmanjšanega obsega.

2.2 Doseženi rezultati po sektorjih

2.2.1 Turbine in konstrukcije na morju (šest projektov)

S finančno pomočjo iz programa EEPO je zdaj zagotovljena postavitve prvih velikih (400 MW) vetrnih elektrarn na morju (več kot 100 km od kopnega) in v globokih vodah (več kot 40 m globoko). Sredstva iz programa EEPO so vsekakor veliko pripomogla k temu, da so bila za izbrane projekte od bančnih konzorcijev pridobljena posojila, potrebna za finančno zaprtje.

Postopek iz programa EEPO za vetrno elektrarno na morju Thorntonbank v Belgiji je bil zaključen septembra 2011. Trije od nemških projektov vetrnih elektrarn so že v fazi postavitve na morju. Pričakuje se, da bosta dva od njih zaključena do konca leta 2013, tretji pa do konca leta 2014. Prva električna energija iz vetrnih elektrarn na morju, proizvedena s pomočjo infrastrukture, katere postavitve je bila sofinancirana iz programa EEPO, je bila dana v nemško omrežje že jeseni 2010. Četrty nemški projekt vetrne elektrarne na morju, pri katerem je cilj izdelava in postavitve gravitacijskih temeljev, je bil preložen po velikih zamudah v postopku za pridobitev dovoljenj. Pričakuje se, da bo v celoti uresničen do leta 2017.

Projekt postavitve centra za preskušanje tehnologije za pridobivanje električne energije z vetrnimi elektrarnami na morju ob obali Aberdeena (Združeno kraljestvo) je bil v celoti odobren. Toda ta odobritev se sedaj pravno izpodbija. Končno naložbeno odločitev za ta projekt je treba sprejeti do zgodnjega dela leta 2014.

2.2.2. Omrežje za pridobivanje električne energije iz vetrnih elektrarn na morju (trije projekti)

Leta 2012 se je sprejela končna naložbena odločitev za projekt „Kriegers Flak“ v Baltskem morju. Ta vodilni projekt je prva povezava na morju, ki se uporablja kot povezava med vetrnimi elektrarnami na morju in kot čezmejni povezovalni vod. Projekt kot tak tvori prvi temelj modularnega razvoja omrežja pridobivanja električne energije na morju. Tehnična rešitev za območje Kriegers Flak, ki vključuje pomembne tehnološke komponente HVDC VSC, je že bila določena, razvit pa je že tudi tržni in poslovni model za združitev alokacije električne energije iz obnovljivih virov in čezmejnega trgovanja z električno energijo. Pričakujejo se lahko pomembni vplivi na prihodnjo zasnovu združenih čezmejnih povezav in povezav za integracijo energije iz vetrnih elektrarn na morju.

Kljub temu splošne razmere za projekte omrežja za pridobivanje električne energije iz vetrnih elektrarn na morju ostajajo velik izziv. Zlasti uporaba inovativne tehnologije HVDC na morju v okviru rešitev z več terminali se sooča z zapleteno združitvijo tehnoloških, regulativnih in gospodarskih ovir.

Zamude nacionalnih regulativnih organov pri odločitvah o sofinanciranju ovirajo pravočasno izvedbo projektov omrežij morju. Vloga nacionalnih regulativnih organov pri teh projektih je velikega pomena, kar se odraža tudi v plinski in elektroenergetski infrastrukturi, kjer so ekonomski modeli in izkušnje pri sodelovanju med nacionalnimi regulativnimi organi veliko bolj napredni. Komisija meni, da bi morali nacionalni regulativni organi delovati bolj usklajeno, kar zahteva tudi tretji energetske sveženj¹⁰.

2.3 Sklepne ugotovitve

Podpora, ki jo program EEPO nudi projektom postavitve turbin in konstrukcij, neposredno prispeva k dodatnim zmogljivostim za proizvodnjo električne energije brez ogljika v višini 1 500 MW. Projekti iz programa EEPO pomembno vplivajo tudi na učenje, saj je čas proizvodnje in postavljanja temeljev na morju vedno krajši.

Preden je mogoče sprejeti končne naložbene odločitve, so za projekte povezave vetrnih elektrarn z omrežjem ključne ovire, ki jih je treba odpraviti, zrelost in stroški tehnologije HVDC, podelitev licenc za vetrne elektrarne, ki bodo povezane z omrežjem, in sofinanciranje, ki ga je treba pridobiti prek regulativnih organov.

3. Zajemanje in shranjevanje ogljikovega dioksida (CCS)

3.1 Uvod

Za dekarbonizacijo energetskega sistema do leta 2050, pri čemer so fosilna goriva del mešanice energijskih virov, je potrebna uporaba zajemanja in shranjevanja CO₂ (CCS). Cilj programa EEPO je predstaviti celovite projekte za zajemanje in shranjevanje CO₂, da bi ta tehnologija do konca desetletja postala komercialno uspešna. Program je namenil finančno podporo v vrednosti 1 milijarde EUR projektom iz elektroenergetskega sektorja, od tega je bilo 399,5 milijona EUR do junija 2013 že izplačanih upravičencem. Celoviti projekti zajemanja in shranjevanja CO₂ so nova tehnologija, ki se mora spopasti s številnimi tehničnimi, ekonomskimi in regulativnimi izzivi. Projekte usklajujejo javna ali energetska

¹⁰ Direktivi 2009/72/ES in 2009/73/ES določata skupna pravila za notranji trg z električno energijo in plin.

podjetja. Drugi upravičenci so podjetja za prenos električne energije, dobavitelji opreme in raziskovalni inštituti.

3.2 Doseženi rezultati

V okviru programa EEPO je bilo prvotno podprtih 6 projektov zajemanja in shranjevanja CO₂ (v Nemčiji, Združenem kraljestvu, Italiji, na Nizozemskem, Poljskem in v Španiji).

Projekt Jänschwalde (Nemčija) je bil prekinjen na prošnjo nosilca projekta z začetkom veljavnosti na dan 5. februarja 2012, prekinjen pa je bil zaradi pomanjkanje regulativnega okvira za shranjevanje CO₂ in težav z odobravanjem javnosti. Nosilec projekta je takrat sklenil, da zaradi neuspešnega prenosa direktive o zajemanju in shranjevanju CO₂ v nemško zakonodajo ne bi bilo mogoče pridobiti potrebnih dovoljenj za shranjevanje CO₂ v časovnem okviru projekta.

Poljski projekt (Belchatow) je bil prekinjen 6. maja 2013 na prošnjo nosilca projekta ker projekt ni imel realnega načrta za zapolnitev vrzeli v finančni strukturi projekta, zaradi tehničnih tveganj in ker država članica ni pravočasno prenesla direktive o zajemanju in shranjevanju CO₂ v svojo zakonodajo, zaradi česar ni bilo na voljo ustreznega pravnega okvira za shranjevanje CO₂, prisotne pa so bile tudi težave z odobravanjem javnosti glede shranjevanja CO₂.

Italijanski projekt (Porto Tolle) je bil prekinjen 11. avgusta 2013 na prošnjo nosilca projekta zaradi prevelikih zamud pri izvedbi projekta, ki so bile posledica odločitve italijanskega državnega sveta, da razveljavi okoljsko dovoljenje za elektrarno Porto Tolle. Poleg tega nosilec projekta ni videl možnosti za doseg zaprtja finančne strukture projekta. Vendar pa nosilec projekta ne bo prekinil vseh dejavnosti v zvezi z zajemanjem in shranjevanjem CO₂, saj bo še naprej delal na različnih vidikih zajemanja in shranjevanja CO₂ v pilotnem obratu v mestu Brindisi.

Za nobenega od treh preostalih projektov še ni bila sprejeta končna naložbena odločitev. Komisija je močno predana podpori uspešne izvedbe vseh treh preostalih projektov.

Stanje teh projektov je sledeče:

V zvezi s projektom Združenega kraljestva (Don Valley) so nosilci projekta predani nadaljnjemu izvajanju in si prizadevajo za zagotovitev podpore pri delovanju prek sheme Združenega kraljestva s pogodbo na razliko (CfD), ki je v postopku pripravljanja. Izvajanje projekta bi ustvarilo možnosti za sinergije z enim od projektov, ki so na prednostnem seznamu vlade Združenega kraljestva za podporo v okviru natečaja Združenega kraljestva za komercializacijo zajemanja in shranjevanja CO₂.

Nizozemski projekt (ROAD) je pokazal največ napredka in je pripravljen za sprejetje končne naložbene odločitve, če bo dodatno financiranje lahko pokrilo povečane stroške projekta, do katerih je prišlo zaradi nizke cene emisijskih kuponov. Pogajanja z dodatnimi vlagatelji potekajo ob prizadevanjih, da bi se zaprtje finančne strukture projekta doseglo še v letu 2013.

Kar zadeva španski projekt (Compostilla), bo postopek iz programa EEPO zaključen po načrtih oktobra 2013. Do takrat bodo trije pilotni obrati, kjer se bo izvajalo zajemanje, transport in shranjevanje CO₂, že delovali in bodo služili kot zelo koristni objekti za preskušanje celotne verige vrednosti zajemanja in shranjevanja CO₂. Mogoč naslednji korak projekta zunaj okvira postopka programa EEPO je celovita industrijska predstavitevna elektrarna z zajemanjem in shranjevanjem CO₂, kar pa bi zahtevalo dodatno financiranje.

3.3 Sklepne ugotovitve

Kljub dosedanjemu dobremu napredku v zvezi s pripravljalnimi deli za izvajanje rešitev glede zajemanja, transporta in shranjevanja CO₂ pa dejansko izvajanje večine projektov zajemanja in shranjevanja CO₂ ostaja negotovo. Odobravanje javnosti glede shranjevanja CO₂ na kopnem ostaja velika ovira. Stroški naložb in delovanja so zelo visoki in, kot je znano iz začetka programa, financiranje iz programa EEPO zagotavlja tudi zagon projektov, ni pa zadostno za pokritje vseh dodatnih stroškov, ki bi nastali ob uporabi zajemanja in shranjevanja CO₂ v elektrarnah. Združitev s programom financiranja NER 300 in regionalnim skladom se še mora v celoti izkoristiti. Poleg tega podjetja niso premagala vseh tehničnih izzivov in v mnogih primerih se dovoljenja niso zagotovila pravočasno. Ob sedanjih cenah emisijskih kuponov, ki so zelo nizke, in brez vseh drugih pravnih ovir ali spodbud ni razloga, da bi nosilci gospodarske dejavnosti vlagali v zajemanje in shranjevanje CO₂.

Sporočilo o prihodnosti zajemanja in shranjevanja ogljikovega dioksida v Evropi z dne 27. marca 2013¹¹ ponovno uvaja prizadevanja za uveljavitev zajemanja in shranjevanja CO₂ in poziva k razpravi o najboljših načinih spodbujanja predstavitve in uporabe zajemanja in shranjevanja CO₂, pa tudi vlaganja. Na podlagi prispevkov v okviru trajajočega posvetovanja, celotne analize prenosa direktive o zajemanju in shranjevanju CO₂ v zakonodajo in njenega izvajanja v državah članicah in v okviru dela za podnebni okvir in okvir za energetiko za leto 2030 bo Komisija preučila potrebo po pripravi, če je to ustrezno, kratkoročnih, srednjeročnih in dolgoročnih predlogov.

Direktiva o zajemanju in shranjevanju CO₂ zagotavlja pravni okvir za zajemanje, transport in shranjevanje v okviru zajemanja in shranjevanja CO₂. Junija 2011, ob poteku roka za prenos direktive v zakonodajo, je le nekaj držav članic poročalo o celotnem ali delnem prenosu. Od takrat so se razmere močno izboljšale in zdaj je le še ena država članica, ki Komisije še ni obvestila o nobenih ukrepih za prenos direktive v zakonodajo. Večina držav članic s predlaganimi projekti za predstavitve zajemanja in shranjevanja CO₂ je zaključila prenos direktive, nekaj držav članic pa prepoveduje ali omejuje shranjevanje CO₂ na svojem ozemlju. Celotna analiza prenosa direktive o zajemanju in shranjevanju CO₂ in njenega izvajanja v državah članicah bo to podrobno proučila.

Za bližnjo prihodnost je drugi razpis za zbiranje predlogov, objavljen 3. aprila v okviru programa NER 300, druga priložnost za izboljšanje sedanjih obetov za predstavitve zajemanja in shranjevanja CO₂ v Evropi.

Prav tako bo Komisija v okviru programa EEPO ocenila rezultate posvetovanja, ki še traja, in drugega razpisa programa NER 300 (pri katerem se je za financiranje prijavil le en projekt zajemanja in shranjevanja CO₂), nato pa bo oblikovala ustrezne sklepne ugotovitve v povezavi s prihodnostjo preostalih projektov za predstavitve zajemanja in shranjevanja CO₂ programa EEPO.

III EVROPSKI SKLAD ZA ENERGETSKO UČINKOVITOST

1. Uvod

Kot zahteva uredba o spremembah programa EEPO, je vmesna ocena, ki vsebuje informacije o stanju „finančnega instrumenta“ (Evropski sklad za energetska učinkovitost, tehnična pomoč in dejavnosti za ozaveščanje), vključena v delovni dokument služb Komisije, ki je povezan s tem poročilom.

Ocena kaže nekaj dobrih prvih rezultatov in zmerno dobre obete za sklad.

Do zdaj je bilo odobrenih in podpisanih 6 projektov, kar pomeni, da je bilo skupaj dodeljenih okoli 79,2 milijona EUR.

¹¹ COM(2013)180 final.

Poleg tega projektna struktura v najbolj zreli kategoriji vsebuje potencialne naložbe v vrednosti 114 milijonov EUR.

Zato se pričakuje, čeprav bo zahtevno, da se bo naložbam dodelil celoten prispevek EU.

Kar zadeva tehnično pomoč, je bilo odobrenih 8 prošenj v skupni vrednosti 6,3 milijona EUR.

2. Glavni rezultati vmesnega ocenjevanja

Izpolnjevanje ciljev uredbe

Prvi cilj uredbe o spremembah je bil ustanovitev specializiranega investicijskega sklada za prenos sredstev programa EEPO, za katera niso bile prevzete obveznosti, kar bo omogočilo pridobitev dodatnih prispevkov. To se je doseglo s pomočjo Evropske investicijske banke, na katero so se prenesle naloge ustanovitve sklada in upravljanja prispevkov EU.

Drugi cilj Evropskega sklada za energetske učinkovitost je bil olajšanje financiranja naložb v energetske učinkovitost (70 %), obnovljive vire energije (20 %) in čist mestni prevoz (10 %). Sklad se tako osredotoča predvsem na premagovanje posebnih finančnih in nefinančnih ovir za energetske učinkovitost kot so visoki transakcijski stroški, razdrobljene in majhne naložbe, omejen dostop do kreditov, zapletene poslovne strukture ter majhno zaupanje vlagateljev in slaba zmogljivost nosilcev projektov.

V ta namen sklad podpira razvoj verodostojnega trga z energetske učinkovitostjo prek nestandardnega financiranja projektov¹² in namenskih finančnih proizvodov (dolžniških in kapitalskih)¹³, pri čemer podpira zlasti razvoj pogodbenega zagotavljanja prihranka energije.

Za spoprijemanje s pomanjkanjem financiranja in odporom vlagateljev do tveganja je Evropski sklad za energetske učinkovitost bil ustanovljen kot večplasten investicijski sklad s tremi razredi delnic. EU je vložila v podrejene delnice C in tako prevzela prve izgube in večino tveganja, kar bi morale pritegniti dodatne vlagatelje, tudi zasebne.

Evropski sklad za energetske učinkovitost služi tudi kot zgled za inovativne finančne instrumente, saj vlaga v stroškovno učinkovite in primerno pripravljene projekte za trajnostno energijo (z roki za povračilo do 20 let) in privablja zaseben kapital, pri tem pa s temi vlaganji predstavlja poslovni model in ustvarja verodostojno evidenco dosežkov.

Stroškovna učinkovitost

Okvirni proračun za leto 2013 predvideva 1,48 milijona EUR upravnih izdatkov in 160 milijonov EUR dodelitev za naložbe. Če se ta cilj doseže, bo za vsak 1 EUR za upravne stroške okoli 108 EUR namenjenih naložbam. Pri tem se ne upoštevajo dohodki, ki se ustvarijo v obliki obrestne mere in vračila glavnice (21 804 EUR za leto 2012), ki se najprej dodelijo za poravnane upravnih izdatkov sklada.

Dodatnost

Dodatnost Evropskega sklada za energetske učinkovitost se je pokazala prek njegove zmožnosti, da zagotavlja dolgoročno financiranje, spodbujanje kakovostnih naložb, ki

¹² Financiranje projektov temelji na denarnem toku projekta, ne pa na bilanci stanja njegovih vlagateljev, kar ustvarja merila vrednosti in ocene tveganja za same projekte za energetske učinkovitost.

¹³ Kot so prednostni in podrejeni dolg, dolžniško-lastniški instrumenti, jamstva, kapital, zakup in forfeitanje. Evropski sklad za energetske učinkovitost ne zagotavlja finančne pomoči ali subvencioniranih obrestnih mer („mehka“ posojila), saj te finančne spodbude ne veljajo za primerne za projekte, ki ustvarijo dovolj dohodka.

temeljijo na trgu, z učinki podvojevanja, pri tem pa ohranja zemljepisno ravnovesje pri projektni strukturi.

Tehnična pomoč sklada se lahko učinkovito spoprime s pomanjkanjem zmožnosti nosilcev projektov in upravnimi ovirami, ki zavirajo razvoj večjih projektov in njihovo doseganje kritične mase.

Ustanovitev sklada in njegove prve dejavnosti so povečale ozaveščenost o poslovnih priložnostih energetske učinkovitosti in inovativnem financiranju projektov, ki zbuja zanimanje zasebnega sektorja in finančnih institucij.

Učinek finančnega vzvoda

Na programski ravni se je prispevek EU (125 milijonov EUR) z dodatnimi zavezami vlagateljev (140 milijonov EUR) več kot podvojil. Za vsakih 100 EUR, ki jih EU vloži v financiranje projektov, drugi vlagatelji zagotovijo 110 EUR, s čimer učinek vzvoda presega vrednost 2. Za prihodnost obstajajo želje, da bi se za vlaganje odločilo več vlagateljev, toda do tega ne bo prišlo, dokler Evropski sklad za energetske učinkovitost ne doseže prepričljive evidence dosežkov.

Dobro finančno upravljanje

Finančno upravljanje Evropskega sklada za energetske učinkovitost temelji na smernicah za naložbe in načelih, ki sta jih določili Komisija in Evropska investicijska banka, ter upošteva visoke standarde bančništva, ki se spremljajo in ocenjujejo na različnih stopnjah naložbe.

Naložbeni upravitelj (Deutsche Bank) sestavlja mesečna poročila o naložbah, četrtletna poročila in letne poslovne načrte, v katerih se določijo cilji za leto, napovedo pa se tudi vplivi na bilanco stanja Evropskega sklada za energetske učinkovitost.

Komisija zagotavlja neprekinjeno spremljanje sklada na delovni ravni in prek svojih predstavništev v nadzornem svetu in upravnem odboru sklada. Odgovorna je tudi za odobritev prošenj za tehnično pomoč, ki jih pripravi naložbeni upravitelj.

3. Glavne sklepne ugotovitve

Izkušnje z Evropskim skladom za energetske učinkovitost so pomagale pri razumevanju gibanj trga z energetske učinkovitostjo, saj so pokazale naslednje:

- finančni instrumenti za trajnostno energijo morajo biti prilagodljivi in odražati potrebe lokalnega trga;
- vrzel med zmožnostmi za razvoj naložb za energetske učinkovitost in njihovo financiranje se lahko učinkovito odpravi s pomočjo za razvoj projektov, ki bi omogočila oblikovanje preverjene evidence učinkov naložb v energetske učinkovitost, kar bi zagotovilo verodostojnost sektorja in zaupanje vlagateljev;
- instrumenti na ravni EU bi morali obravnavati skupne ovire, neuspehe na trgu in vplive finančne krize, hkrati pa dopolnjevati veljavne nacionalne in regionalne programe, pri čemer bi se izogibali podvojevanju in izrinjanju zasebnih naložb;
- za odpravo razdrobljenosti trga je potrebno združevanje povpraševanja, in sicer prek združitve samostojnih projektov v večje projekte, potrebno pa je tudi delo prek finančnih posrednikov in omogočanje jamstev.

Na splošno ocena kaže nekaj dobrih prvih rezultatov in zmerno dobre obete za sklad.

V danih razmerah povečanje finančnega prispevka EU ni upravičeno, med drugim tudi zaradi zneska, ki ga je še treba dodeliti. Toda ko bo ta znesek porabljen in bo sklad dosegel stopnjo zrelosti ter svojo privlačnost dokazal trgu, bi se lahko proučila možnost dodatnih prispevkov pod pogojem, da se močno poveča finančni vzvod.

IV JAVNO NAROČANJE

Po pripombah Računskega sodišča o napakah v postopkih javnega naročanja za projekt programa EEPO se je Komisija odločila, da bo sprožila sistematične ukrepe in je ob koncu leta 2012 59 nosilcem projektov (za 61 projektov) poslala podroben vprašalnik, da bi zbrala informacije o postopkih, ki so jih uporabili pri sklenitvi pogodb v okviru izvajanja ukrepa.

Analiza je jasno pokazala, da upravičenci projekta EEPO načeloma dobro poznajo razmere v okviru javnega naročanja in pravila pri sklenitvi pogodbe. Pričakuje se, da bodo sistematični ukrepi za večanje ozaveščenosti, ki jih je izvedla Komisija za upravičence programa EEPO, pomagali pri zmanjšanju pomanjkljivosti pri prihodnjih postopkih javnega naročanja (pomanjkljivosti, ki so se ugotovile do zdaj, niso vplivale na izvajanje programa EEPO).